

zoeken

in

geloof

zoeken
in
geloof

Pieter Busschaert

Schrijver: Pieter Busschaert

ISBN: 9789402198904

© zoeken in geloof: kennismaking met de
christelijke levensvisie

Inleiding

Het is niet makkelijk om het christendom uit te leggen. Ik kan hiervan meespreken. In een cartoon die ik zag, werd het zo beschreven:

“het geloof in een joodse zombie met kosmische krachten, die zijn eigen vader was. Hij kan je eeuwig laten leven als je symbolisch zijn vlees eet en op telepathische wijze hem erkent als heer. Want via die erkenning kan hij de smet op je ziel verwijderen die er gekomen is doordat een vrouw - die gemaakt is uit een rib - een vruchten uit een boom gegeten heeft.”

Hoewel dit - als je het lees - belachelijk klinkt, zit hier natuurlijk wel veel achter en misschien niet allemaal zo onjuist of belachelijk als we op het eerste zicht zouden denken. “Al lachend zegt de zot de waarheid” zou je bijna denken.

In dit boek zullen we het christendom toegankelijk proberen te maken door het te bestuderen als een levensvisie. We willen deze mooie en rijke traditie niet belachelijk maken of vulgariseren, maar wel verstaanbaar ten toonstellen. We gaan juist op zoek in de rijkdom van de kerk naar de vreugde van de boodschap.

Zo willen we de belerende toon met het bijpassende hoogdravende taalgebruik van de traditionele godsdienstlessen wat doorbreken. We kijken vanuit een hedendaagse positie naar dit eeuwenoude geloof. Daarbij willen we laten zien hoe allerlei denkbeelden zich ontwikkelen en een rol gaan spelen zowel binnen een levensbeschouwing in het algemeen en als meer specifiek binnen de christelijke levensvisie.

Deze christelijke levensvisie is niet zomaar ontstaan, maar had een heel specifieke ontstaansgeschiedenis in wat wij nu de christelijke traditie noemen en die mee vorm geeft aan de hedendaagse rooms-katholieke kerk.

Is het christendom wel een levensvisie?

We starten het eerste hoofdstuk al meteen met een vraag in de titel. Niet om twijfel te zaaien maar om vanaf het begin de concepten waar we over spreken duidelijk te krijgen. Levensvisies gaan om met levensvragen: we behandelen kort enkele dimensies van levensvisies in het algemeen.

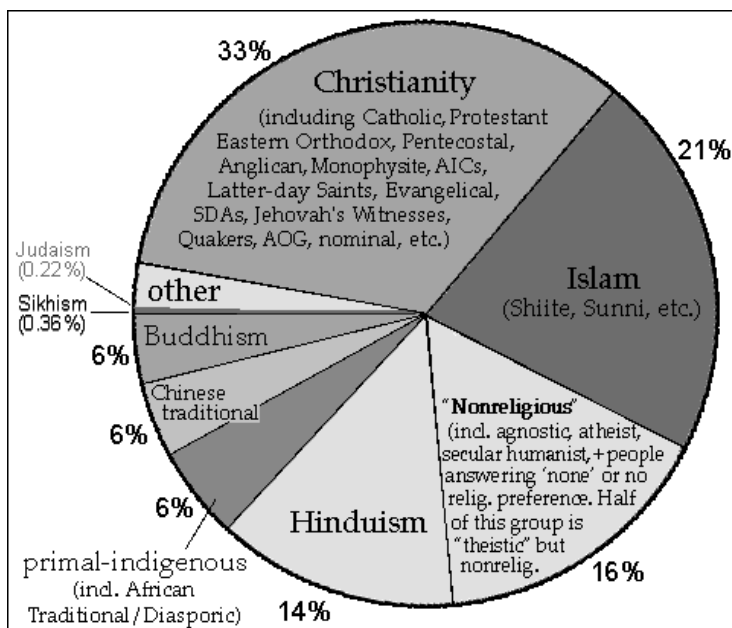
Levensvisies zijn immers altijd verbonden met de fundamentele ervaringen en levensvragen van mensen. Maar wat betekent het christelijk geloof als levensvisie? Passen de kenmerken van levensvisies wel bij het christendom. Slaagt het christendom er in alle kenmerken in het christelijk geloof een plaats te geven?

Daarnaast sommen we op hoe jongeren de dag van vandaag in aanraking komen met de christelijke levensvisie. In de Vlaamse context is het levensbeschouwelijk onderwijs nog vaak dominant. De kennis, houdingen en vaardigheden die je kan verwachten van de leerlingen binnen deze scholen kunnen echter sterk verschillen. We zullen zien dat de voorkennis van de christelijke levensvisie bij hen

zeer uiteenlopend kan zijn. Vaak is er slechts een minimale kennismaking geweest of ontbreekt zelfs bijna iedere voorkennis.

De grootste?

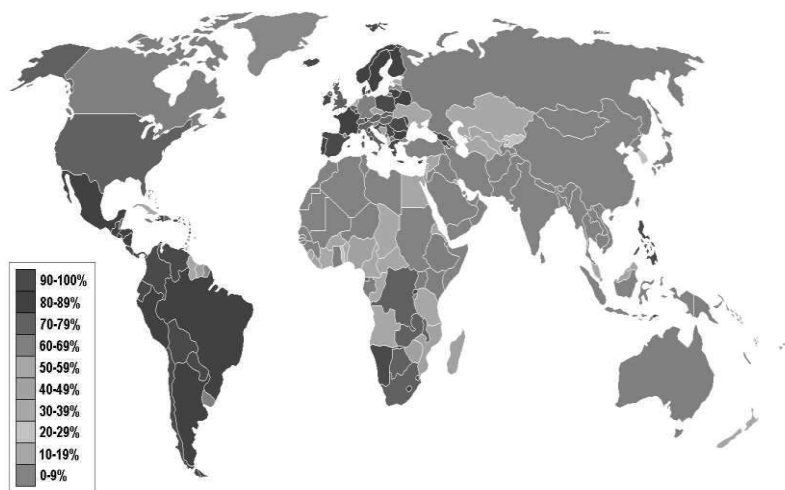
Als we over het christendom spreken, spreken we over een term die een enorme groep beschrijft op wereldvlak. Als we kijken naar cijfers zouden drieëndertig percent van de mensen op deze aardbol zichzelf christen noemen.

Toch mogen we niet zeggen dat al deze christenen tot dezelfde gemeenschap behoren. De verschillen binnen de groep Christenen zijn enorm. De grootste

groepen zijn de Rooms-Katholieken, Anglicanen en Orthodoxe christenen maar ook bewegingen als de Quakers of Amish vallen onder de noemer van de groep “Christenen”.

Ook de verdeling van waar men christenen kan terugvinden is niet overal even duidelijk. Ze maken immers niet overal een derde van de bevolking van een land uit. Ook zijn er landen die in de cijfers een zeer duidelijk gekleurde visie op christendom en geloof weergeven.

Daarom is het dan ook van zo'n groot belang dat we op zoek gaan naar wat deze mensen binnen hun geloof verbindt.

Een levensvisie gaat om met de grote levensvragen

In het katholieke Vlaanderen na de tweede wereldoorlog keken de verschillende levensvisies naar de wereld met oogkleppen op. Het levensbeschouwelijke veld leek op een loopgravenoorlog waarin verschillende 'kampen' hun stellingen hadden ingenomen en zich stevig hadden ingegraven.¹ Voor diversiteit aan geloofsbelevingen was er nauwelijks aandacht. Protestantse christenen werden in de jaren veertig, vijftig van vorige eeuw door de modale Vlaamse Katholiek als zonderlingen (kettters) bekeken en dus vaak gemeden als de pest. Andere levensbeschouwingen, zoals de socialistische, de communistische of de humanistische werden destijds als goddeloos gebrandmerkt. In de preekstoelen werd opgeroepen om niet voor deze afvalligen te stemmen op straffe van de hel. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de tweede schoolstrijd (1950-1958). Waarin katholieke ouders werd afgeraden om hun kinderen naar

¹ We kunnen hier verwijzen naar de verzuiling waarbij iedere zuil zijn leden begeleide van de wieg tot het graf.

(gesubsidieerde) staatsscholen te laten gaan “opdat hun ziel niet zou lijden”.

Het inzicht, dat mensen op verschillende manieren omgaan met dezelfde levensvragen brak pas door na de jaren zestig van vorige eeuw.² Zo werd langzaam komaf gemaakt met een ‘koude oorlog’-klimaat dat gevoed werd vanuit de verschillende levensbeschouwingen. Dat gebeurde meestal uit angst en onbegrip voor de levensbeschouwelijke standpunten van de ‘anderen’. Door de dialoog tussen de verschillende ‘kampen’ verdween het vijandsbeeld dat tot dan toe stevig in stand werd gehouden.

Ook heeft de afname van het aantal gelovigen in de maatschappij ervoor gezorgd dat de invloed die geloof heeft op het dagelijks leven verminderd is. Geloof is steeds meer een privé zaak geworden dit op het sociale toneel maar in beperkte mate mensen kan mobiliseren.³

² Hoewel we nog verschillende preken kunnen terugvinden van priesters die stemadvies geven.

³ Een mooie denkoefening die ik hierbij maak is om in te beelden wat het in deze tijd zou te wegbrengen moest de Paus naar Belgie komen. Bij het bezoek van Paus Johannes Paulus II waren er 30.000 mensen aanwezig bij de viering. Hoeveel zouden dat er nu zijn?

Vandaag in de 21ste eeuw hebben deze verschillende kampen zich enigszins anders geordend. De 'vreemde' wordt nog steeds afgeschilderd als een groot potentieel gevaar dat de basis van onze samenleving bedreigt. Vandaag gaat het dan meestal om de allochtonen van islamitische oorsprong die al te dikwijls eenzijdig worden afgeschilderd als fundamentalisten en jihadisten.

Toch lijkt het mij te kort door de bocht om leerlingen met overtuigingen af te schilderen als fanatici. We moeten uitgaan van een positief perspectief dat erkent dat de acties, keuzes en het gedrag van mensen een positieve kern hebben. Meer zelfs, wensen we een christelijk perspectief te hebben, dan moeten we - waar mogelijk - uit van gaan van een positieve wens of hoop die schuilgaat achter deze handelingen. Dit maakt het mogelijk om negatieve perspectieven te herkaderen naar positieve. Voor het thema 'gewelddadige radicalisering' kunnen we bijvoorbeeld kiezen om dit te herkaderen door de minder veroordelende termen 'sterke idealen', 'sterke meningen' of 'extreme idealen' te hanteren. Een sterke mening of

extreem ideaal hebben, hoeft niet negatief te zijn. Een praktijkvoorbeeld hiervan is BOUNCE.⁴

Met de ontwikkelingen in de samenleving, ontwikkelde ook de school en het schoolpubliek. Waar je een eeuw geleden nog homogene levensbeschouwelijke scholen had, zijn scholen vandaag tot een smeltkroes van culturen geworden. Dit verschijnsel komt sterk op de voorgrond in een grootstedelijke context. Maar juist het gegeven dat bijvoorbeeld een christelijke school ook bevolkt kan worden door niet-christenen roept vandaag nog steeds verwarring op. Wat betekent de christelijke levensvisie voor een school als de meerderheid van de leerlingen niet-christelijk is? Wat is de christelijke levensvisie dan eigenlijk? Wat maakt het christelijk geloof nu tot een levensvisie. Heel dikwijls worden geloof en levensvisie over dezelfde kam geschoren. Geloof roept in onze Westerse intellectuele leefwereld associaties op met indoctrinatie, kerkelijk leergezag, levensvreemde standpunten en bekrompen morele leefregels. Daarbij wordt vaak uit het oog verloren dat heel wat miljoenen

⁴ www.bounce-resilience-tools.eu.

christenen de christelijke traditie ervaren als een waardevolle bron en een zinvolle levensvisie .

Eerst staan we stil bij enkele merkwaardige karakteristieken van hoe mensen vandaag in het begin van de 21ste eeuw omgaan met levensvragen. Daarna formuleren we enkele algemene kenmerken van levensvisies, en stellen we scherp op het christelijk geloof als levensvisie.

Zijn onze levensvragen zo anders in de 21ste eeuw?

Ieder mens heeft levensvragen of vragen rond zijn bestaan. Het is dit zoeken via meta-reflectie⁵ die ons tot mens maakt. Vaak behandelt dit zoeken thema's in het verlengde van de zin en zinvolheid van het leven. Levensvragen worden soms heel expliciet gesteld, maar nog vaker zijn deze vragen impliciet aanwezig in ons leven. Onder een dun laagje van gewoontes en dagelijkse beslommeringen verschuilen ze zich. Onder de oppervlakte van onze voorstellingen en ideeën over onszelf, de anderen en de werkelijkheid die de basis vormen om te kijken naar de dagelijkse wereld waarin we ons bewegen,

⁵ Reflecteren over ons reflecteren.

verstoppem ze zich, wachtend tot we ze laten opborrelen.

Mensen spreken deze vragen slechts uit binnen een vertrouwelijk gesprek of in een veilige omgeving.⁶ Ook komen levensvragen heel acuut naar boven bij mensen in een existentiële crisissituatie (hierbij denken we dan aan ervaringen van ziekte of verlies). ‘Wat is de zin van mijn leven? Heeft mijn leven wel betekenis voor mijn omgeving, binnen de eindeloze reeks levensvormen in dit oneindige heelal?’, vragen zij zich dan af. Of het nu gaat om mensen in een crisissituatie of niet, voor iedereen is de erkenning van zijn levensvragen erg belangrijk. Levensvragen worden als hyper persoonlijk ervaren, ze zijn verbonden met onze diepste verlangens en betrachtingen.

Moderne westerlingen gaan vandaag op een heel eigen wijze om met levensvragen en zingeving. We halen hier al enkele elementen aan van dit actuele

⁶ Hierin ligt de bijzondere taak van een pastor in een gesprek. Zelf merk ik dat vele mensen eenmaal ze mijn achtergrond kennen, levensbeschouwelijke mysteries naar de oppervlakte laten komen en het van mij verwacht wordt deze dan te vertalen naar concrete vragen.